

Rak rusoboký (Faxonius rusticus)

České jméno: Rak rusoboký

Anglické jméno: Rusty crayfish

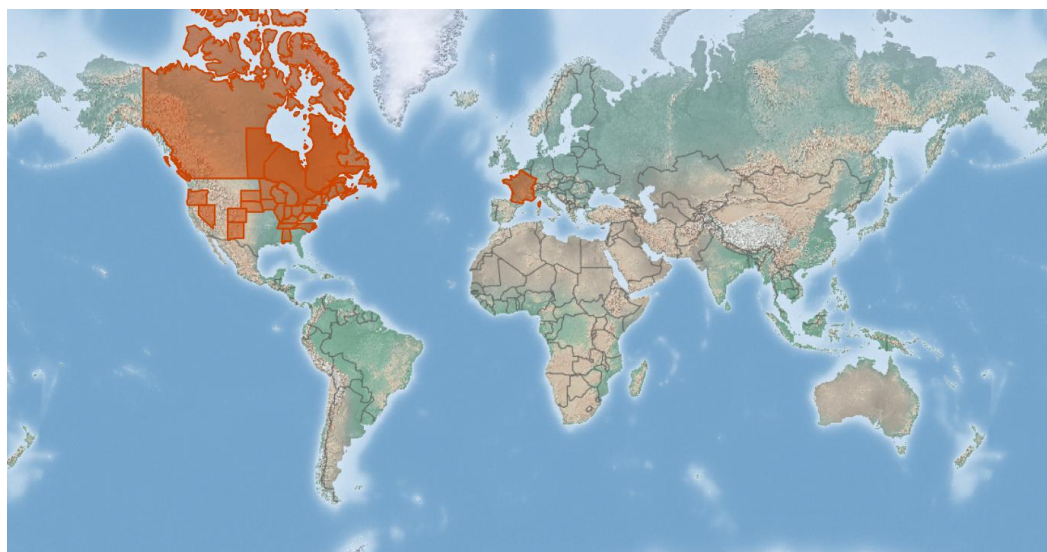
Čeleď: Cambaridae

Obr 1: Rak rusoboký. Foto: Tennessee Wildlife Resources Agency ©

Původ: Řeky a jezera v povodí řeky Ohio v USA.

Sekundární rozšíření: Rak rusoboký byl kromě dalších oblastí Severní Ameriky zavlečen do Evropy, kde byl v roce 2019 náhodně objeven v rybníku v departementu Aveyron v jižní Francii. Někteří jedinci byli následně pozorováni i v přilehlých potocích až tři kilometry po proudu od rybníka. Hustota populace raka rusobokého v této oblasti se zdá být velmi vysoká, v roce 2021 bylo z tohoto rybníka odloveno více než 800 jedinců. Všichni jedinci byli navíc pozitivně testováni na račí mor, přičemž u některých dosahovala infekce vysoké úrovně, což představuje značné riziko pro původní druhy raků.

Obr 2: Výskyt rak rusobokého. Foto: CABI Compendium

Rozšíření v ČR: Není znám výskyt ve volné přírodě.

Cesty zavlečení: Okolnosti výskytu raka rusobokého v jižní Francii nejsou známy. Pravděpodobně zde byl záměrně vypuštěn člověkem, jako je tomu u většiny introdukcí raků v Evropě. Mimo původní oblast výskytu v Americe se raci rozšířili především v důsledku obchodu s okrasnými rostlinami a akvakulturami.

Popis: Rak rusoboký má hnědozelené tělo s tmavými, rezavě červenými skvrnami po obou stranách krunýře (nejdou vždy přítomny v závislosti na vodě). Má malé rezavé skvrny na břišních segmentech a velká klepeta, která při sevření vytváří oválnou mezeru. Špičky klepet jsou červené s černými pruhy. Délka těla je obvykle 10 cm (bez klepet), samci bývají větší než samice. Pohlavně dospívá po dosažení délky 3,5 cm.

Obr 3: Rak rusoboký. Maud Laffitte

Obr 4: Rak pruhovaný, Jiří Neudert

Možnosti záměny: V Severní Americe existuje více než 60 druhů raků rodu *Faxonius*. Nejvíce podobný je druh *F. juvenilis*, který se ale v Evropě nevyskytuje. Stejně tak rak statný (*Faxonius virilis*), který je zbarven více do modra než rak rusoboký, je bez rzi, má širší a kratší klepeta s výraznými žlutými hrbolky a jeho klepeta jsou celkově méně hladká. Z raků, kteří se vyskytují v Evropě je možná záměna s rakem pruhovaným (*F. limosus*), který má výrazné hrboly a ostny po stranách krunýře a nemá červené skvrny po obou stranách krunýře.

Riziko: Jedná se o velmi agresivní druh, který se živí makrofyty, jikrami ryb a jinými bezobratlými, čímž přispívá ke snižování biodiverzity a ovlivňuje trofické interakce vodních organismů. Je významným přenašečem račího moru a zdá se, že je mnohem více infekční než některé jiné nepůvodní druhy raků jako např. rak signální (*Pacifastacus leniusculus*). Rak rusoboký také navíc vykazuje velkou reprodukční schopnost. Z výše uvedených důvodů lze tento druh raka označit za nejnebezpečnější ze všech ostatních zavlečených amerických raků.

Likvidace: Existuje-li stabilní populace raků v říčním korytě či větší vodní ploše, je eradikace prakticky nemožná. Pasti mohou pouze zmírnit populační nárůst v oblasti. Používání otrávených návnad, elektrického proudu či biocidních přípravků je dosti nákladné (musí probíhat dlouhodobě) a není dostatečně druhově specifické, takže jsou těmito aktivitami ohroženy i jiné druhy. Podstatné je tedy zabránit přesunu a zavlečení raka rusobokého do nových lokalit. Ve Francii se z tohoto důvodu přistoupilo k vypuštění rybníku a následně byl proveden intenzivní odchyt. K přirozeným predátorům raka rusobokého v Americe patří okouni, dále ptáci rodu *Quiscalus* spp. a také kajmanky dravé (*Chelydra serpentina*). Přirození predátoři druhu v našich podmínkách by mohli být některé dravé druhy ryb (úhoř,

okoun), vydra, volavky, ledňáček, z introdukovaných druhů také mýval severní či norek americký.

Zdroje:

Tricarico, E. 2019. *Faxonius rusticus* (rusty crayfish). CABI Compendium. <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/10.1079/cabicompendium.72037>

A new crayfish introduction (2023). EASIN. <https://easin.jrc.ec.europa.eu/easin/News/DetailNews/4eb888e2-0bc4-45c3-81b8-df9fd089b53b>

Durland Donahou, A., W. Conard, K. Dettloff, A. Fusaro, and R. Sturtevant, 2025, *Faxonius rusticus* (Girard, 1852): U.S. Geological Survey, Nonindigenous Aquatic Species Database, Gainesville, FL, <https://nas.er.usgs.gov/queries/FactSheet.aspx?speciesID=214>, Revision Date: 1/19/2024, Access Date: 2/17/2025

Laffitte M, Baudry T, Guilmet M, Andrieu T, Poulet N, Duperray T, Carine D, Collas M, Moumen B, Grandjean F (2023) A new invader in freshwater ecosystems in France: the rusty crayfish *Faxonius rusticus* (Girard, 1852). *BioInvasions Records* 12(2): 457–468, <https://doi.org/10.3391/bir.2023.12.2.10>

Obr. 1: Tennessee Wildlife Resources Agency © (<https://nas.er.usgs.gov/queries/factsheet.aspx?SpeciesID=214>)

Obr. 2: CABI Compendium. <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/10.1079/cabicompendium.72037>

Obr. 3: Maud Laffitte (<https://easin.jrc.ec.europa.eu/easin/News/DetailNews/4eb888e2-0bc4-45c3-81b8-df9fd089b53b>)

Obr. 4: Jiří Neudert, Archiv AOPK ČR